

Laukaan kunnan vastaukset lausuntopyynnön kysymyksiin merkitty **sinisellä värillä** ja/tai **keltaisella korostuksella**.

Lausuntopyyntö: Keski-Suomen strategia 2025-2050

Johdanto

Keski-Suomen liitto kutsuu kertomaan mielipiteitä Keski-Suomen strategian luonnoksesta ja siihen liittyvästä ympäristöselostuksesta.

Keski-Suomen strategia on yhteisen kehittämistahdon ilmaus. Se on käsikirja, joka ohjaa työtämme kohti tulevaisuuskestävää Keski-Suomea. Strategian teemat ja näkökulmat nousevat niistä asioista, jotka yhdistävät maakunnan toimijoita ja jotka tarvitsevat maakunnallista yhteistyötä.

Nyt toivomme palautettanne strategialuonnoksen sisällöistä. Lausuntojen pohjalta viimeistelemme strategian Keski-Suomen maakuntavaltuuston käsiteltäväksi 11.12.2025.

Tausta

Strategialuonnosta on työstetty laajassa yhteistyössä kuntien, yritysten, valtion viranomaisten, maakunnan kehittämiseen osallistuvien yhteisöjen ja järjestöjen sekä muiden Keski-Suomen kehittämisestä kiinnostuneiden tahojen kanssa. Keskusteluihin on vuoden 2025 aikana osallistunut yli 450 henkilöä.

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt kaikkia maakuntien liittoja valmistelemaan maakuntaohjelman niin, että se voidaan hyväksyä syksyn 2025 maakuntavaltuustossa. Maakuntaohjelmalla tarkoitetaan maakunnan lähivuosien yhteisiä toimenpiteitä ja arviota niiden rahoittamisesta. Ministeriö on pyytänyt tarkistamaan samassa yhteydessä älykkään erikoistumisen strategiaa, joka ohjaa EU:n alue- ja rakennepolitiikan käyttöä ohjelmakauden 2021–2027 loppuvuosina. Keski-Suomessa älykkään erikoistumisen strategiaa kutsutaan kasvun kärjiksi.

Lisäksi Keski-Suomen strategiaan kuuluu maakuntasuunnitelma, joka ilmaisee tahtotilan maakunnan pitkän aikavälin kehittämisestä katsoen aina vuoteen 2050 asti.

Tavoitteet

Keski-Suomen strategia 2026–2050 pohjautuu kokonaiskestävyyden ja kokonaisturvallisuuden pyrkimyksille. Kokonaiskestävyys tarkoittaa, että ihminen, luonto ja talous ovat sopusoinnussa. Kokonaisturvallisuus nostaa kestävyiden kumppaniksi varautumisen, huoltovarmuuden ja kriiseistä palautumiskyvyn. Strategialuonnoksessa lähivuosien painopisteet on koottu neljäksi kokonaisuudeksi:

1. **Rohkeasti toimelias**
2. **Luonnonvoimainen**
3. **Toisistamme ja tulevaisuudesta huolehtiva**
4. **Ylpeästi keskisuomalainen**

Strategialuonnoksessa kasvun kärkiä on neljä: bio- ja kiertotalous, uudistuva teollisuus, hyvä vointi sekä turvallisuus ja huoltovarmuus. Kasvun kärjillä tarkoitetaan vahvuuksia, joihin maakunta nojaa tutkimuksessa, innovaatiotoiminnassa sekä tuottavuuden ja kasvun tavoittelussa. Muuttuneen geopolittisen tilanteen vuoksi nykyisten kärkien rinnalle esitetään turvallisuutta ja huoltovarmuutta.

Vuoteen 2050 ulottuvan pitkän tähtäimen yhteisenä tahtotilana on rakentaa maakunnan tulevaisuutta kokonaiskestävyys ja kokonaisturvallisuus yhdistäen – kiinnostavasti ja kansainvälisesti.

Vastausohjeet vastaanottajille

Kuka tahansa voi kertoa mielipiteensä. Voitte ottaa kantaa strategian kaikkiin kokonaisuuksiin tai valita ne, jotka koette itsellenne läheisimmiksi.

Pyydämme toimittamaan lausunnot Lausuntopalvelussa ja kirjaamaan ne osa-alueittain. Lausunnon antaminen edellyttää rekisteröitymistä ja kirjautumista palveluun osoitteessa lausuntopalvelu.fi. Tarkemmat käyttöohjeet löytyvät palvelun sivuilta kohdasta Ohjeet > Käyttöohjeet. Jos tarvitset apua palvelun käyttöönotossa, voit olla yhteydessä osoitteeseen lausunto.om@om.fi

Jos lausunnon antaminen Lausuntopalvelussa ei ole mahdollista, mielipiteen voi toimittaa myös Keski-Suomen liiton kirjaamoon osoitteeseen kirjaamo@keskisuomi.fi.

Kaikki lausunnot ovat julkisia.

Aikataulu

Pyydämme antamaan lausunnot viimeistään **tiistaina 21.10.2025**.

Keski-Suomen yhteiset tavoitteet vuosille 2026–2029

Strategialuonnoksessamme aluekehittämisen lähivuosien painopisteet on koottu neljäksi kokonaiskestävyyteen perustuvaksi kokonaisuudeksi: rohkeasti toimelias, luonnonvoimainen, toisistamme ja tulevaisuudesta huolehtiva sekä ylpeästi keskisuomalainen. Jokaiseen kokonaisuuteen on määriteltä tarkemmat tavoitteet, vastuutahot ja mittarit, joiden avulla voimme yhdessä seurata edistymistä.

Mitä ajatuksia lähivuosien painopisteet herättävät?

Laukaan kunta katsoo, että painopistealueet vastaavat vallitsevassa tilanteessa hyvin toimintaympäristön asettamiin haasteisiin ja ajan ilmiöihin.

1. Rohkeasti toimelias

Minkä tavoitteen tulisi olla etusijalla seuraavien vuosien aikana kokonaisuudessa **Rohkeasti toimelias?**

- Nostamme keskisuomalaisten osaamistasoa
- Vauhditamme talouden kasvua TKI-yhteistyöllä ja yrittäjyydellä
- Tavoittelemme työttömyysasteen puolittamista vuoteen 2035 mennessä
- Varmistamme sujuvat yhteydet

Vastaavatko painopisteet Keski-Suomen tulevien vuosien tarpeisiin? Tunnistattekko katveeseen jääviä teemoja?

Laukaan kunta katsoo, että painopisteet ovat oikeita ja tarpeellisia ja vastaavat maakunnan tarpeisiin. Painopisteet myös kytkeytyvät vahvasti toisiinsa systeemisessä toimintaympäristössä. Siksi talouden kasvun vauhdittaminen tulisi olla etusijalla näistä painopistealueista. Talouden kasvu ja erityisesti tavoiteltu korkean osaamisen alojen yritysten ja työpaikkojen kasvu vauhdittaa myös osaamistason kasvua ja työttömyyden vähenemistä. Talouden vahvistuessa rahoitusta infrainvestointeihinkin voi löytyä helpommin.

Painopistealueiden tavoitteisiin liittyviä huomioita:

Lisäämme korkeakoulutettujen osuutta ja panostamme ammatilliseen koulutukseen: vastuutahona näissä tavoitteissa on korkeakoulut ja oppilaitokset. Korkeakoulut eivät voi itsenäisesti päättää koulutusmääristään eikä toisen asteen oppilaitokset voi itse vaikuttaa rahoitukseensa. Siten tavoitteiden toteuttaminen ei ole itsessään ja ainoastaan niiden käsissä. Jos ilmaisemme panostavamme ammatilliseen koulutukseen, tulee mieleen taloudellinen panostus. Taloudellisten panosten lisäämiseen taas ei kuntakentällä liene lähivuosina mahdollisuuksia. Tavoitteiden muotoilua ja eri toimijoiden roolia niiden toteuttamisessa tulisi vielä pohtia.

2. Luonnonvoimainen

Minkä tavoitteen tulisi olla etusijalla seuraavien vuosien aikana kokonaisuudessa ***Luonnonvoimainen?***

- Ohjaamme kestäviin elämäntapoihin
- Käytämme viisaasti luonnonvarojamme
- Saavutamme hiilineutraaliuden vuoteen 2035 mennessä
- Edistämme luontomme monimuotoisuutta

Mitkä ovat yleiset huomionne kokonaisuuden tavoitteista? Onnistummeko näillä toimenpiteillä sopeuttamaan toimintaamme lähemmäs luonnon kantokykyä?

Laukaan kunta katsoo, että tavoitteiden kokonaisuus on monipuolinen ja vastaa hyvin ajan tarpeisiin ja haasteisiin. Keskeiseksi nousee se, miten tavoitteita tosiasiaassa onnistutaan toimeenpanemaan.

Tulisiko Keski-Suomen tavoitella **hiilineutraaliutta** vuonna 2030 vai vuonna 2035?

- Vuonna 2030, joka on nykyisenkin Keski-Suomen strategian mukainen tavoite
- Vuonna 2035, joka on kansallisen ilmastolain mukainen tavoite

Perustelkaa halutessanne hiilineutraaliuden tavoitetta ja tavoitevuotta.

Laukaan kunnan näkemyksen mukaan maakunnan hiilineutraalisuuden tavoiteaikataulun on hyvä olla yhtenäinen kansallisen ilmastolain määrittämän aikataulutavoitteen kanssa. Hiilineutraalisuus on realistisempaa saavuttaa vasta vuonna 2035. Tavoitteen saavuttamiseksi strategialuonnoksessa on määritelty tietyt painopistealueet, lisäksi hiilineutraaliuteen ja luonnon monimuotoisuuteen liittyviä tavoitteita ja toimenpiteitä määritellään vuoden lopulla valmistuvassa Keski-Suomen ilmasto- ja luontotiekartassa. Kunnat tekevät tahoillaan ilmastotyötä mm. energiatehokkuuden parantamisen, kestävän liikkumisen, alueiden käytön suunnittelun, viestinnän ja lainsäädännöllisten ohjauskeinojen kautta, vaikka ainakin Laukaan kunnan resurssit ilmastotyöhön ovat tulevana vuosina vähäiset tiukasta taloustilanteesta johtuen.

3. Toisistamme ja tulevaisuudesta huolehtiva

Minkä tavoitteen tulisi olla etusijalla seuraavien vuosien aikana kokonaisuudessa ***Toisistamme ja tulevaisuudesta huolehtiva?***

- Liikumme ja harrastamme kasvattaaksemme toimintakykyämme
- Kehitämme uusia tapoja palveluiden järjestämiseen
- Pidämme erityistä huolta nuoristamme
- Vahvistamme kokonaisturvallisuutta

Mitkä ovat yleiset huomionne kokonaisuuden tavoitteista? Vahvistammeko näillä toimenpiteillä keskisuomalaisten hyvinvointia ja turvallisuuden tunnetta?

Laukaan kunnan näkemys on, että tavoitteet edistävät keskisuomalaisten hyvinvointia. Globaalisti epävarmana aikana, kun tulevaisuudennäkymät ovat epätarkkoja on pienenevistä nuorten ikäluokista huolehtiminen erityisen tärkeää.

Tavoitteissa ei juurikaan oteta suoraan kantaa sote-palveluiden kehittämiseen toisin kuin monissa muissa painopisteissa otetaan suoraan ja merkittävästi kantaa mm. kuntien vastuulla olevien palveluiden kehittämiseen. Maakuntastrategian tulisi nivoa kaikkien maakunnan julkisten toimijoiden tekemistä yhteen eikä hyvinvointialuetta voi tästä kokonaisuudesta unohtaa. Esimerkiksi tavoitteena on kuntien yhteistyön edistäminen palveluiden järjestämisessä. Olisi tärkeää, että myös kuntien ja hyvinvointialueen välillä edistettäisiin yhteistyötä palvelujen järjestämisessä.

4. Ylpeästi keskisuomalainen

Minkä tavoitteen tulisi olla etusijalla seuraavien vuosien aikana kokonaisuudessa **Ylpeästi keskisuomalainen**?

- Vahvistamme keskisuomalaisen kulttuurin toimintaedellytyksiä
- Panostamme kansainvälisyyteen
- Huolehdimme osallisuudesta
- Olemme ylpeästi keskisuomalaisia

Mitkä ovat yleiset huomionne kokonaisuuden tavoitteista? Rakentavatko nämä toimenpiteet vahvempaa keskisuomalaisuutta?

Laukaan kunta katsoo, että tavoitteet ovat oikeansuuntaisia. Erityisesti painoarvoa tulee laittaa sille, että Keski-Suomi maakuntana löytää yhteisen sävelen maakunnan kehittämisessä ja edunvalvonnassa. Keski-Suomi on jäänyt väliinputoajaksi lähihistorian merkittävässä julkisen sektorin rakenneuudistuksissa ja on lisäksi maakunnan työttömyyslukemat ovat olleet jo pitkään maan heikoimpien joukossa. Keski-Suomen tulee löytää yhteinen sävel ja vahvistaa asemiaan maakuntien joukossa.

Kasvun kärjet

Keski-Suomen kasvun kärjillä tarkoitetaan vahvuuksia, joihin maakunta nojaa tutkimuksessa, innovaatiotoiminnassa sekä tuottavuuden ja kasvun tavoittelussa. Keski-Suomen nykyisessä strategiassa on esitetty kolme kasvun kärkeä – bio- ja kiertotalous, hyvä vointi ja uudistuva teollisuus. Strategialuonnoksessa esitetään muuttuneen geopolittisen tilanteen vuoksi nykyisten kärkien rinnalle lisäyksenä turvallisuutta ja huoltovarmuutta.

Mitä ajatuksia kasvun kärjet herättävät?

Pidätkö perusteltuna, että turvallisuus ja huoltovarmuus nostetaan uudeksi kasvun kärjeksi?

☒ Kyllä

☐ Ei

☐ Ehkä

Vastaavatko esitetyt kasvun kärjet Keski-Suomen vahvuuksia?

Laukaan kunnan näkemyksen mukaan uuden lisäyksen myötä kasvun kärjet vastaavat hyvin Keski-Suomen vahvuuksia.

Viime vuosina Keski-Suomessa on käynnistynyt vihreän vedyn ekosysteemin kehitystoimia, jotka voivat johtaa merkittäviin kehitysaskeliin vetyteollisuuden saralla. Vihreä vetyteollisuus näkyy melko vaatimattomasti kasvun kärkien yhteydessä. Se ei edellytä omaa kasvun kärkeään, mutta voisi näkyä selkeämmin osana niitä.

Tulevaisuuskuva 2050 ja aluerakenne

Tulevaisuuskuva 2050

Haluamme rakentaa pitkällä tähtäimellä tulevaisuuskestävää, kiinnostavaa ja kansainvälistä Keski-Suomea.

Tämän tulevaisuuskuvan on tarkoitus ohjata, rohkaista ja antaa tekemisellemme merkityksen.

Vastaako pitkän tähtäimen tulevaisuuskuva mielestänne sitä suuntaa, johon Keski-Suomen tulisi pyrkiä?

Laukaan kunnalla ei ole huomautettavaa tulevaisuuskuvesta.

Aluerakenne

Aluerakenne määrittelee aluekehittämisen ja aluesuunnittelun pitkän tähtäimen suuntaviivat. Se kertoo, mitä pidämme erityisen tärkeänä tulevaisuuskestävää Keski-Suomea rakentaessamme. Aluerakennetta on strategialuonnoksessa lähestytty neljästä näkökulmasta:

1. monikeskuksinen alue- ja palvelurakenne
2. taloudellinen toimeliaisuus
3. ekologinen verkosto sekä
4. saavutettavuus.

Vastaako aluerakenne mielestänne sitä suuntaa, johon Keski-Suomen tulisi pyrkiä?

Laukaan kunta katsoo, että strategialuonnoksessa esitetty aluerakenne on oikean suuntainen ja riittävän yleispiirteinen - enemmän mahdollistava kuin rajoittava.

Keski-Suomen tavoiteltavassa aluerakenteessa 2050 on hyvin tuotu esiin strategian painopisteet sekä meneillään olevat kansalliset ja globaalit kehityssuunnat. Myös akuutimpi, maailman tilanneesta johtuva turvallisuuden ja huoltovarmuuden kehityssuunta on määritelty yhdeksi Keski-Suomen aluekehittämisen mahdollisuudeksi.

Strategian toteutus ja seuranta

Onko strategialuonnoksessa hahmoteltu tapa strategian toimeenpanoon toimiva? Millaiseksi näette oman organisaationne roolin Keski-Suomen strategian käytännön toteutuksessa?

Laukaan kunta pitää hyvänä, että toimeenpanon rooleja on pohdittu strategiassa valmiiksi. Strategian toimeenpanon ohjaaminen jää silti vielä epäselvälle pohjalle. Tavoitteita on valtava määrä, esimerkiksi kunnat ovat tavalla tai toisella toimeenpanijana 36:ssa yhteensä 46:stä tavoitteesta. Lisäksi kunnilla on omat strategiansa, lakisääteiset tehtävänsä sekä valtavasti muista lähteistä tulevia tavoitteita. Miten huolehditaan strategian toimeenpanon koordinoinnista? Miten kuntia ja muita toimijoita kannustetaan viemään strategiaa osaksi omaa toimintaansa?

Laukaan kunta katsoo, että toimeenpanon vastuutuksessa voisi olla vielä määrätietoisempi ja nimetä yleisen tason lisäksi painopisteille konkreettisen vastuutahon, joka vastaa ko. painopisteen toimeenpanon koordinoinnista maakunnassa. Jokaiselle painopisteelle voidaan perustaa strategiakauden mittainen koordinaatiohanke, jonka avulla rahoitetaan toimeenpanon koordinointia. Halukkaan toimijat voivat hakea koordinaatorahoitusta ja ottaa siten vastuulleen osan yhteisen strategiamme toimeenpanon koordinoinnista. Näin vahvistaisimme kentän osallistumista ja sitoutumista strategian toteuttamiseen käytännössä.

Jokaiselle tavoitekokonaisuudelle on hahmoteltu mittareita. Sopivatko ehdotetut mittarit strategian seurantaan ja arviointiin?

Mittarit ovat pääsääntöisesti sopivia.

Ympäristöselostus

Mikä on näkemyksenne maakuntaohjelman ympäristövaikutuksista ja arviointiselostuksesta?

Laukaan kunta pitää hyvänä, että ympäristöselostus on laadittu ja strategian vaikutuksia on arvioitu kestävän kehityksen näkökulmasta eikä kunnalla ole huomautettavaa ympäristöselostuksesta.

Muut terveiset ja kehittämis ehdotukset

Kertokaa mahdolliset muut huomioid ja terveiset strategian viimeistelyyn.

Strategia on laaja, monipuolinen ja vallitsevan tilanteen huomioiden kunnianhimoinen. Laukaan kunta katsoo, että strategia voisi kaivata kiteytystä, selkeitä valintoja ja realismia tavoitteenasettelussa. Vaikka painopistealueet ja tavoitteet ovat ajatuksen tasolla kannatettavia, erityisesti kuntien tilanne huomioiden ei ole kaikin paikoin realistista, että pystymme vahvistamaan, rakentamaan, panostamaan ja edistämään kaikkia niitä asioita, joita strategiassa on tavoitteeksi asetettu. Kunnianhimon tason tulee olla sopiva, jotta se kannustaa tarttumaan tavoitteisiin ja sitoutumaan yhteiseen strategiaan.

Strategiassa nostetaan useissa eri tavoitteissa esille yhteistyön vahvistaminen maakunnassa. Laukaan kunta tervehtii tällaisia tavoitteita ilolla ja katsoo, että myös Keski-

Suomen Liiton tulee vahvistaa rooliaan maakunnallisen yhteistyön rakentajana osana strategian toimeenpanoa.